

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยได้มีการวางแผนพัฒนาประเทศโดยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นแนวทางในการสร้างความอยู่ดีกินดีแก่ประชาชน นับตั้งแต่รัฐบาล ได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) เป็นต้นมาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ซึ่งการวางแผนพัฒนาในอดีตที่ผ่านมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศหลายด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา เพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนและการกระจายความเจริญไปสู่ชนบท รัฐบาลดำเนินการพัฒนาประเทศโดยอาศัยกฎหมายกำหนดนโยบายและแผนงานเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ โดยผ่านระบบหรือส่วนราชการ ไปสู่ประชาชน มีความพยายามที่จะให้ประเทศไทยมีความเจริญในทิศทางเศรษฐกิจมากกว่าด้านอื่น ๆ ประเทศไทยได้ทำการเปิดการค้าเสรีกับต่างประเทศ วัฒนธรรมและค่านิยมต่าง ๆ จึงหลั่งไหลเข้ามา โดยที่รัฐไม่ได้ทำการกำกับดูแลสังคมในทุกระดับภาพรวมของประเทศไทยจึงเหมือนกับมีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจมาก การพัฒนาจึงถูกวิจารณ์ว่า เป็นการพัฒนาที่วัดความสำเร็จด้านวัตถุให้ ความสำคัญที่รายได้เป็นจํานวนเงินต่อหัวต่อปี ละเลยตัวคน ครอบครัว ชุมชน สังคม สิทธิ มนุษยชน และสิ่งแวดล้อม บริบทของการพัฒนาโดยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเปลี่ยนไปจากการพัฒนาที่เน้น โครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาเศรษฐกิจ หรือการพัฒนาวัตถุเป็นส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงไปสู่ การพัฒนาที่เน้นพัฒนาด้านสังคมโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาในการพัฒนาประเทศ รูปแบบของการวางแผนจากบนลงล่าง (top down) เป็นการวางแผนจากล่างสู่บน (Bottom up) โดยเริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11)

ปัจจุบันสภาพการณ์ของประเทศไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อวิถีการดำรงชีพของประชาชน อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 14 เรื่อง การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการปรับปรุงสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของรัฐ การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการเร่งรัดให้มีการกระจายอำนาจในการบริหาร และ

การจัดบริการสาธารณะไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารงาน และการให้บริการสาธารณะของรัฐเป็นไปด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550 : 56) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรหลักในการกำกับดูแล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้ตราพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ขึ้น ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้น ซึ่งถือเป็นการกระจายอำนาจของรัฐบาลไปสู่ฐานรากทางสังคม ทั้งนี้การกระจายอำนาจมีส่วนเกี่ยวข้องในระดับตำบลมีพื้นที่ และประชาชนที่อาศัยอยู่ทั่วประเทศรวมทั้งเพื่อให้การบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในแผนพัฒนาต่าง ๆ สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาชน เพราะประชาชนเท่านั้นที่รู้ปัญหา และในการจัดทำแผนพัฒนาได้ถูกกำหนดออกมาในรูปแบบของแผนพัฒนา อัน ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสามปี แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี (พระราชบัญญัติสภาตำบล พ.ศ. 2537)

การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา จึงไม่ควรมองรอบด้านแต่เพียงเขตพื้นที่การปกครองของตนเองเท่านั้นแต่ต้องมองให้กว้างออกไปครอบคลุมเขตพื้นที่อื่นด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการรับมือกับสถานการณ์หรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นตามมาจากพื้นที่เหล่านั้นอย่างรู้เท่าทัน จนทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากสถานการณ์ได้อย่างเต็มที่หรือหาหนทางในการป้องกันอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น ได้อย่างเป็นระบบ มีการรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญของท้องถิ่นไว้ มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เช่น ขนาดของกลุ่มคนที่ได้รับประโยชน์ ความร้ายแรงและเร่งด่วนของปัญหา ความเสียหายที่เกิดขึ้นในอนาคต การยอมรับร่วมกันของชุมชน และความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหา/การดำเนินการ การพิจารณาถึงปัจจัยภายใน ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน และปัจจัยภายนอก ได้แก่ โอกาส และอุปสรรค เป็นเครื่องมือ การค้นหา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ต้องเป็นการระดมความเห็นจากกลุ่มคนที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างถูกต้องแท้จริง เพื่อเป็นการคัดเลือกประเด็น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่มีการนำเสนออย่างหลากหลาย โดยให้ที่ประชุมพิจารณา ให้นำหนักคะแนน แล้วนำมาหาคำเฉลี่ยในแต่ละด้าน แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น จึงเป็นแผนแม่บทของแผนพัฒนาสามปี แผนปฏิบัติการ และข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ องค์การบริหารส่วนตำบล (แผนพัฒนาสามปี 2555-2557)

การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชน และของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนการควบคุม โดยตรงจากประชาชน โดยสรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนคติ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือเป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจการลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีที่ย่ำแย่ที่สุด” ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม และช่วยให้ทราบความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมขอสาธารณชนรวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน (วันชัย วัฒนศัพท์, 2543 : 63)

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหารงาน หากมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง ทั้งความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนก็จะได้รับการตอบสนองที่ตรงจุดของปัญหาอย่างแท้จริง องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ปัจจุบันเป็นจุดแข็งในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไกปกครองสำคัญในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง

องค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 บ้านโคกล่าม ตำบลหัวหิน อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 8 หมู่บ้าน ประชากรจำนวนทั้งสิ้น 4,477 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2556) องค์การบริหารส่วนตำบลในช่วงปีที่ผ่านมามีปัญหาสำคัญ (1) คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานการวางแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากการ

มีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักสำคัญในการกระจายอำนาจและการปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะ ถ้าหากประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมแล้วก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือตรงจุด และไม่สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนได้ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ก็ยังมีความสำคัญเพราะการวางแผนพัฒนานั้น จะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหา แนวทางในการแก้ไขปัญหา จะช่วยในการพัฒนาชุมชน และขยายความเจริญเติบโต โดยเฉพาะในส่วนการไม่เข้าร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวหินนั้น ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน ไม่สามารถดำเนินการตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างแท้จริง ประเด็นปัญหาสำคัญ (2) คือ ในพื้นที่ตำบลหัวหินประชาชนวัยทำงานเดินทางไปทำงานต่างจังหวัดและอาศัยนอกพื้นที่ จึงทำให้ส่วนมากในพื้นที่ที่มีประชากรวัยกลางคนและวัยสูงอายุมากที่สุดและไม่มีความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นด้านการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน รวมถึงระเบียบกฎหมายและกระบวนการขั้นตอนของการจัดทำแผนซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลได้เสนอโครงการ กิจกรรมที่ไม่ผ่านประชาคมหมู่บ้าน หรือประชาชนไม่รับทราบในการเปลี่ยนแปลงโครงการ กิจกรรม ที่จะดำเนินการในแต่ละปีเพิ่มมากขึ้น แต่งบประมาณในการดำเนินการน้อย ทำให้การประเมินผลแผนไม่มีประสิทธิภาพ ปัจจุบันประสบปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของประชาชน เช่น ประชาชน ให้ความสนใจน้อยในการเข้าร่วมประชุมการจัดทำแผนพัฒนาสามปีในรูปแบบประชาคมหมู่บ้าน เนื่องจากออกไปทำไร่ ทำสวน ไม่ขอแสดงความคิดเห็นเพราะมีความเชื่อว่าองค์การบริหารส่วนตำบลพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเอื้อประโยชน์ต่อพวกตน อีกทั้งยังพบข้อมูลเบื้องต้นว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นส่วนใหญ่มีฐานะดี รายได้สูง และฐานะทางสังคม รวมทั้งยังพบว่าในการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการเลือกตั้ง ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นลักษณะเครือญาติ และขนาดของสมาชิกในครอบครัว (แผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน พ.ศ. 2555-2557)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ตำบลหัวหิน จึงเป็นส่วนสำคัญในการจะช่วยให้วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวหินในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน หากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนก็ไม่สามารถดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งเปิด โอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็น โดยผ่านเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน และประชาคมระดับตำบล ผ่านคณะกรรมการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา

และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรมเพื่อประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เสนอต่อผู้บริหารจากนั้นเสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหินพิจารณาอนุมัติ พร้อมทั้งประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีต่อไป (แผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน พ.ศ. 2555-2557)

จากเหตุผลและความสำคัญของการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น เป็นการที่จะทำให้ปัญหาลดลง คือต้องให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น เสนอปัญหา แสดงเจตนาพร้อมความต้องการตามลำดับความสำคัญมากไปหาน้อย เพื่อจะสามารถนำความคิดเห็นที่เสนอมา นำมาปรับเปลี่ยนแผนปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการของประชาชนหรือชุมชนนั้น ๆ ดำเนินงานในลักษณะการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบประชาคมหมู่บ้าน จากประสบการณ์ในการทำงานของผู้วิจัยที่องค์การบริหารส่วนตำบลหัวหินและรับรู้ปัญหาในการพัฒนาท้องถิ่นที่ผ่านมา มีสาเหตุมาจากการที่ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ยังขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นด้านการจัดทำแผนพัฒนาสามปีอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อันจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และแก้ไขปัญหาสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน และจะร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นทั้งภาครัฐและภาคประชาชนให้ตรงกับปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับขนาดครอบครัวที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน อำเภอหัวเม็ก จังหวัดคาฬสินธุ์ อยู่ในระดับปานกลาง
2. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับขนาดครอบครัวที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน อำเภอหัวเม็ก จังหวัดคาฬสินธุ์

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน อำเภอหัวเม็ก จังหวัดคาฬสินธุ์ ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 3,364 คน (สำนักทะเบียนราษฎร อำเภอหัวเม็ก จังหวัดคาฬสินธุ์ ณ วันที่ 15 มีนาคม 2556)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน อำเภอหัวเม็ก จังหวัดคาฬสินธุ์ ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 360 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดโดยการใช้สูตร Taro Yamane (1973 : 727) และวิธีการเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จากนั้นทำการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sample)

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ของการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ เขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน อำเภอหัวเม็ก จังหวัดคาฬสินธุ์

3. ระยะเวลา

ระยะเวลาที่ทำการศึกษาระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2556 – 30 ตุลาคม 2556

4. ตัวแปร ที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

4.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ คุณสมบัติทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

4.1.1 รายได้

4.1.2 ขนาดของครอบครัว

4.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ขั้นตอนในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน อำเภอหัวเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวความคิดของ Cohen and Uphoff (1980 : 219 ; อ้างถึงใน เกษิณี พรหมตัน. 2550 : 9) สามารถแบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมได้ 4 ขั้นตอนดังนี้

4.2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making)

4.2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)

4.2.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)

4.2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

5. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาของการศึกษาในครั้งนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน อำเภอหัวเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวความคิดของ Cohen and Uphoff (1980 : 219 ; อ้างถึงใน เกษิณี พรหมตัน. 2550 : 9)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ประชาชน หมายถึง ประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน อำเภอหัวเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป

2. องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และทำการศึกษารองการบริหารส่วนตำบลหัวหิน อำเภอหัวเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

3. แผนพัฒนาสามปี หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปีโดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

4. **ปฏิสัมพันธ์** หมายถึง การมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างรายได้กับขนาดครอบครัวของประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน

5. **การมีส่วนร่วมของประชาชน** หมายถึง การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วม หรือมีบทบาทในการสนับสนุนการบริหารงานและดำเนินกิจกรรมโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการร่วมรับรู้ ร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมกำกับติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน รวมทั้งร่วมรับผลประโยชน์หรือผลกระทบ

5.1 **การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ** หมายถึง ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญต่อจากนั้นก็เลือกนโยบาย และประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

5.2 **การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน** หมายถึง ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

5.3 **การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์** หมายถึง ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้ รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

5.4 **การมีส่วนร่วมในการประเมินผล** หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งที่สำคัญที่ต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (expectations): ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

6. **รายได้ (Revenue หรือ income)** หมายถึง ผลตอบแทนที่กิจการได้รับจากการขายสินค้าหรือบริการตามปกติของกิจการรวมทั้ง ผลตอบแทนอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกิดจากการดำเนินงานตามปกติ รายได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

6.1 **รายได้ไม่เกิน 15,000 บาท** หมายถึง รายได้ที่เกิดจากการขายสินค้าหรือบริการอันเป็นรายได้จากการดำเนินงานตาม ปกติ ที่ไม่เกินเดือนละ 15,000 บาท

6.2 **รายได้มากกว่า 15,000 บาท** หมายถึง รายได้ที่มีได้เกิดจากการดำเนินงานตามปกติของกิจการซึ่งเป็นรายได้จากการขายสินค้าหรือบริการนั่นเอง ที่เกินเดือนละ 15,000 บาท

7. ขนาดครอบครัว หมายถึง จำนวนที่บุคคลอาศัยอยู่ร่วมกัน จะเป็นขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ โดยบุคคลอาศัยอยู่ร่วมกันและมีความสัมพันธ์โดยสายเลือด โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท

7.1 ครอบครัวขนาดเล็ก หมายถึง ครอบครัวของคนยุคสมัยปัจจุบันที่อาศัยกันอยู่เพียง พ่อ แม่ ลูก เท่านั้น เป็นครอบครัวเล็ก กะทัดรัด ไม่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติมากนัก

7.2 ครอบครัวขยาย หมายถึง ครอบครัวของคนไทยโบราณที่สมาชิกในครอบครัวอาศัยกันอยู่หลายรุ่นคน เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลุง ป้า น้า อา อาศัยกันอยู่เป็นแบบครอบครัวใหญ่ ซึ่งสมัยนี้นับวันจะหาครอบครัวขยายได้ยาก

8. แผนพัฒนาตำบล หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของตำบล อันมีลักษณะเป็นแนวทางและกรประสานงานและโครงการของจังหวัด อำเภอ และตำบล การดำเนินงานของประชาชนในท้องที่ตำบล ตำบลได้จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนแก้ไขปัญหของประชาชนในตำบล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

นำผลที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน และเสริมสร้างให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลต้นหัวหิน เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน และเสนอให้องค์การบริหารส่วนตำบลหัวหินนำไปพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวหินต่อไป